

קקו המעונה

שק צעירות תימניות — שהן מן היפות ביותר בעולם — פחותים ללא השוואה. משתמשים ביופיין רק כשהמפרסם רוצה להיות "שונה", או "אכזוטי".

קול ישראל משרד לעיתים מזומנות הרצאות מלומדות על מוסיקה. מעולם לא שמעתי בתחנת השידור הממלכתית הרצאה על יופייה וכלליה של המוסיקה הערבית, שלמעלה ממחצית האוכלוסייה התחנכה על ברכיה ומחבת אותה. אפילו במטר התוכניות של "שירי העמים" לא היתה אף אחת על שירי מארוקו, למשל, או של שירי סוריה. נראה כי מנהלי קול ישראל, כמו רוב בני אירופה המזרחית, סבורים כי המוסיקה הערבית אינה אלא מנגינת-חלולים.

מה לומד התלמיד הישראלי הממוצע על ההיסטוריה המפוארת של ארצות המרחב, אשר ליהודים בני עדות המזרח היה חלק בה רב בעיצובה? מה ידוע לו על גיבורי ריו, משוררי, מדעניו של המרחב כדורות עברו? כך נוצרה האגדה כי בן עדות-המזרח בא מארץ חסרת

חולים, שאינם יכולים לעבוד ולהרוויח למחייתם, נופלים קורבן לרעב.

אולם לא כל החולים רעבים, ולא כל הרעבים חולים. אלה זקוקים לתרופות, ואלה ללחם. דרכי הלחימה בשני הנגעים שונות.

הוא הדין לגבי שני הנגעים של מדינת ישראל. הפער החברתי-הכלכלי קיים בעיקרו בין המעמד השליטי, ששיקרו (אך לא כולו) אשכנזי, לבין ישראל השנייה, שרוב בניה (אך לא כולם) הם בני עדות המזרח. ההפליה העדתית פוגעת בעיקר בעניים וחסרי-השכלה, כי בני עדות-המזרח שייכים ברובם (אך לא כולם) לשכבות דלות.

★ ★ ★
ה בעייה העדתית דומה לבעייה הגזעית הקיימת בארצות רבות. אפשר לומר: זוהי מהדורה פחות קטלנית של המחלה הגזענית. בעוד שהגזען מוציא את בן הגזע ה"נחות" מן החברה, הרי מוכן העדת להודות

מ ידה יפה היא לאדם להודות בשגיאתו. כאשר האדם הוא פוליטיקאי, הרי זו מידה יפה כפליים, מפאת נדיבותה. אך כאשר שם הפוליטיקאי דויד בן-גוריון, הרי הודאה בשגיאה היא בחינת מעשה-בראשית, עליו ידובר עד דורות אחרונים.

והנה, זה קרה.
 בפני עורכי היומנים הודיע מר בן-גוריון שהוא שגה עד כה שגיאה חמורה ומרה. הוא סבר כי יש במדינה בעייה של מיוזוג-גלויות. עתה הסתבר לו כי אין כל בעייה כזאת. הרי ישראל אינה גלות — ואיך תיתכן בה בעייה של גלויות?

בקיצור, אין בעייה של מיוזוג. לא חשוב אם פולני יתחתן עם רומניה. יש רק בעייה של פער חברתי וכלכלי. את הפער הזה, שאין לו שום קשר עם עדות, אותו יש לסתום.

למחרת היום — למחרת היום ממש — הוכיחה ממשלת ישראל כי היא דומה למקלה מאולפת ומאומנת היטב מזכירת הממשלה הרויזיה כי "ממשלת ישראל" החליטה שאין בארץ בעייה של מיוזוג-גלויות, וממילא אין צורך להקים רשות עליונה למיוזוג-גלויות, כפי שהציע השר יוסף בורג. האדון אמר "בוט" והממשלה ענתה, כמו הר בהרים, "כאם".

כך, בסוף 1962, מת קיבוץ-הגלויות. תנצ"ה.

שר-הדואר אליהו ששון: מיוזוג-גלויות למיוזוג-אור?

תרבות וסיגנון, שעליו לעמוד בתור כדי לזכות במנה של תרבות מידי בן עדות המערב. (שימו לב למושג. מדוע הוא בלתי רגיל? כי בן המזרח שייך ל"עדות", בעוד בן המערב שייך לאומה עצמה. הוא הצליח לזהות את האומה כולה עם עדתו.)

★ ★ ★
מצד שני, אין זה נכון כי הבעייה היא כולה על מישור עדתי ואירציונלי זה. במקביל לו קיימים המישורים האחרים — העוני, חוסר-אפשרויות ההשכלה. כשם שבן-גוריון מסלף את הבעייה, בעטנו כי הבעייה העדתית אינה קיימת, כן שוגים גם "המשוואה" וחבריו, אם אומנם סבורים הם כי הבעייה תיפתר על-ידי מתן ייצוג יחסי לעדות-המזרח במוסדות הממשלה.

יכול להיות נשיא ספרדי, יכולים להיות שישים ח"כים ספרדיים בכנסת ועשרה שרים ספרדיים בממשלה — הבעייה לא תיפתר אם לא ייעשה מאמץ אדיר ומכוון לצמצם את היקודה של שכבות העוני, להבטיח לבניהן זכויות יתר בקבלת השכלה בבתי-הספר (ומחוץ לבתי-הספר), להעלות את אבות-המשפחות בסולם התעסוקה והשכר.

כל הבעיות האלה משולבות זו בזו. אם בולטים בני עדות-המזרח בין הפועלים השחורים ובין הפרחחים חסרי-ההשכלה, הרי יגבירו את הזיוול העדתי ואת המשפטים הקדומים. ואם יעכבו המשפטים הקדומים את עליית בני עדות-המזרח במעלות החברה והמקצוע, יגבירו את העוני וחסרי-ההשכלה.

כי יש לבני העדות ה"נחותות" מקום כלשהו בתוך החברה — אם כי בתחתיתה.

המחלה העדתית, כמו המחלה הגזענית, מקוי רה במשפטים קדומים, בדחפים בלתי-סבירים, המושרשים במעמקי תת-הכורה. זוהי מחלת-נפש, ואין לרפאה אלא בדרכים נפשיות.

אין זה נכון כי בן עדות-המזרח סובל רק מפני שאין לו השכלה, מפני שהוא עני, מפני שיש לו ילדים רבים, ולראייה: יש בארץ רבבות בני עדות-המזרח משכילים, אמידים, מסודרים. גם אלה סובלים, במקרים רבים, מהפליה גלויה או מוסתית. בעת סיכסוך, מטיחים בפניהם את המילים "פרנק פארנא", ועליהם להתאמץ תמיד יותר מחבריהם האשכנזיים, כדי להגיע לאותן העמדות.

כולנו יודעים זאת. מי שמנסה להכחיש את הדבר, פשוט עושה שקר בנפשו.

★ ★ ★
מהו מקור התופעה? לדעתי: הזיוול ברקע-מוצאו של בן עדות-המזרח. בירושתו התרבותית, בסגנון חייו, ישראל הוא ארץ של מהגרים. בארץ כזאת, נוטים הכל לזהות את המהגר עם ארץ מוצאו. אם בא מארץ "מכור בדת", הריהו מכובד. אם בא מארץ בלתי-מכובדת, גם הוא בלתי-מכובד. ה"אמריקאי" זוכה לאשראי עוד לפני ש משהו עמד על טיבו האישי. ה"גאליציאי" מנסה להעמיד פני וינאי.

ברכה חסם מספרת בספרה על "האחד בבורו" כי ביומו הראשון בארץ, כאשר ירד בחוף יפו, נתקף דויד גרין הצעיר בבחילה מהרית של שווקי יפו, מתנועות-הידיים ומצורת-הדיבור של הערבים. היתה זאת תגובתו הרגילה של בן אירופה המזרחית כלפי ההתיי שבני עדות-המזרח גדלו בו ושותפים לו. סגנון דיבורם, מנגינותיהם, אופי התני הגותם — כל אלה זרים ומזורים בעיני בני פניסק ופלונסק. **אפשר להביא אלפי דוגמות לזיוול זה, המי כוון להלכה נגד "הערבים", אך פועל למעשה נגד בני עדות-המזרח.**

אידיאל-היופי הישראלי הוא מערבי. דוגמניות בריטיות בלונדון, בעלות מראה "גוי" ככל האפשר, זוכות לתעסוקה בשפע. הן מתייכות אלינו מכל קיר. סיכוייהן

★ ★ ★
אם היה זה מות טבעי? או שמא היתה זו מיתה משונה, המחייבת הקירה פלילית ובדיקה-שלאחר-המחתי? יש סימנים חשודים. עוד אמול היה מיוזוג-גלויות חי ומשגשג. מר בן-גוריון הסתובב במחנות צה"ל וחיפש למטכ"ל תימני. מר אליהו ששון הוביל ארצה ונתמנה לשר-הדואר, אך ורק בשל היותו ספרדי-טהור. ראשי הממשלה התחייב בפני קבוצת ספרדים מקצועיים, ערב הבחירות לכנסת, הביא למינוי שופט עליון ספרדי גוסף. משמע: היו עדות, היו גלויות. המיוזוג היה יעד מקודש, שלא חסר אף באחת מאותן רשימות של "שלוש-השימות" של-דורנו" אשר מר בן-גוריון כה אוהב להציגן לצינינו אחת לשבועיים, כשהשימות עצמן משתנות תדיר.

אם כן, מה קרה? מה — או מי — העמיד את מר בן-גוריון על שעתו?

★ ★ ★
היה זה, כנראה, אותו אדם מסתורי הקורא לעצמו "המשוואה", שחתם על כרוזי חזית השוויון. היא "המחרת הספרדית".

יש הבדל בין תימני המחייך בהכנעה, הממתין בסבלנות עד שמר בן-גוריון יואיל ברוב חסדו למנות אי-פעם את בנו למטכ"ל — ובין תימני (ואולי עיראקי?) המרים את קולו בחוצפה והממנה עצמו לרמטכ"ל של מחרת.

זהו מה שגרמה. בני עדות-המזרח העלו לדרוש ייצוג מתאים במוסדות המדינה. הם הכריזו על זכויות, תחת לחכות לחסדים. הם הרחיבו עוז בנפשם לתבוע את הרחק תו של מר יצחק בן-צבי, איש חסותו האישי של מר בן-גוריון, כדי לפנות את המקום לנשיא ספרדי.

עד כה היה מיוזוג-הגלויות תפאורה נחמדה למישטר הקיים, שהוא כולו אשכנזי. ראשי ה מישטר השתמשו במיוזוג-הגלויות כמו במיוזוג האוויר, לנחיתותם.

עתה, לפתע, נתברר כי סיסמה זו טומנת בחובה תומרי נפץ. מר בן-גוריון, המצוייד באף פוליטי רגיש, הריח את ריח אבק-השריפה, ומן רב לפני חבריו. הקו של "המשוואה" ותבריו שיכנעו אותו.

על כן הרג את הסיסמה. מהיום חולה להיות סיסמה ציונית וסימפאטית, הפכה סיסמה חתרנית של עוכרי ישראל.

"מיוזוג-הגלויות" מת! יחי "חיסול הפער ה חברתי והכלכלי!"

★ ★ ★
מכט שיטחי נידמה כאילו אין הפסד רב יותר ככלות הכל, מה חשוב השם? אם מוכן ראש-הממשלה לחסל את המחלה, מה איכפת לנו אם יקרא לה בשם אחר? **אלא שהיה הור קל ילמד אותנו כי אין המדוי בר כלל באותה מחלה. כדרכו של שחקן-קלפים מסוג מסויים, החליף מר בן-גוריון בתנועת-יד זריזה את הקלפים.**

יש בארץ בעייה של הפליה עדתית. ויש בעייה של פער חברתי, כלכלי וחינוכי בין השכבות.

לעיתים קרובות פוגעות שתי הבעיות באותם האנשים. אולם אלה שתי בעיות שונות.

דומה הדבר לעיר שמשותלים בה גם רעב וגם מגיפה. שניהם מוצאים להם את קורבנותיהם באותם הבתים. כי למורי-הרעב אין כושר-התנגדות בפני המחלה, ואילו ה-